

November 2016

Naturpolitikken

Landbruget er en helt central medspiller i forbindelse med bevaring og forbedring af naturen. Ca. 60 pct. af Danmarks areal er forvaltet af landbruget, og natur og landskab er formet og påvirket af århundreders landbrugsdrift. Et konstruktivt samspil med lodsejerne er derfor en forudsætning for, at der kan opnås gode resultater for natur og biodiversitet.

Der er fra mange sider en ensidig fokus på, at tilstanden for natur og biodiversitet skal forbedres og Danmark er gennem internationale samarbejder forpligtet til at sikre, at en evt. tilbagegang i biodiversiteten standses. En forudsætning for en målrettet indsats for natur og biodiversitet er dog, at der skabes et bedre overblik over den reelle tilstand af natur og biodiversitet, samt at der løbende følges op på effekten af naturforvaltningsmæssige og naturpolitiske tiltag. Lodsejere er som ejere af mange af de vigtigste naturområder en vigtig medspiller, og det er afgørende, at der findes løsninger og sker en prioritering af indsatsen, der giver plads til både en værdifuld natur og en konkurrencedygtig landbrugsproduktion.

Ejendomsrettens ukrænkelighed

Ejendomsretten skal respekteres, også når der er tale om natur. Løsninger på naturområdet skal findes på frivillig basis sammen med de relevante lodsejere. Hvis det bliver nødvendigt at pålægge restriktioner, skal det være med fuld erstatning.

Rådighedsindskrænkninger uden kompensation – som fx overgangen til § 3-beskyttelse på tidligere brakarealer – er helt uacceptable og vil i sidste ende ofte betyde en forringelse af naturbeskyttelsen. En optimal indsats på natur- og biodiversitetsområdet forudsætter opretholdelsen af et godt og tillidsfuldt aftaleklima mellem myndigheder og lodsejere.

Lodsejerne skal kunne stole på de aftaler, der indgås med det offentlige. Lovgivning i stil med naturbeskyttelseslovens anmeldeordning, som betyder, at lodsejere ikke kan genopdyrke jord med tidligere MVJ-aftaler i Natura 2000-områder på trods af tidligere tilsagn herom, kan vise sig at være ødelæggende for naturindsatsen fremover.

I den forbindelse er det helt afgørende, at der fra politisk side gøres op med det forhold, at landmænd, der gør en indsats for naturen, kan risikere, at der udvikles naturværdier på ejendommen, der kan ende med at blive pålagt yderligere restriktioner.

I regeringens naturpakke er der taget hul på dette – blandt andet ved at se på bedre mulighed for at udlægge erstatningsnatur samt revision af reglerne vedr. genopdyrkningsret. Der er dog en række bestemmelser, der pålægger lodsejere restriktioner uden rimelig kompensation – ikke mindst bestemmelserne om artsfredning og særligt beskyttede arter (bilag IV-arter).

Dialog med lodsejere – respekt og inddragelse

Det er helt afgørende for en succesfuld indsats for natur og biodiversitet, at den gennemføres i tæt dialog med lodsejerne. Forståelse, inddragelse skal være centrale hjørnesteen i myndighedernes arbejde med naturbeskyttelse og i tilgangen til lodsejere, ligesom det er helt afgørende, at lodsejerne mødes med respekt for både ejendomsretten og for de øvrige aktiviteter på ejendommen.

November 2016

Det er vigtigt, at der fx i forbindelse med forvaltningen af Natura 2000 områder eller andre større eller mindre planer og projekter, der involverer private ejendomme, allerede fra første planlægningsfase afsættes ressourcer til lodsejerinddragelse og facilitering. Det er samtidig afgørende, at der skelnes mellem "lodsejerinddragelse" og "interessentinddragelse" i øvrigt, da ejernes interesser altid bør være mere tungtvejende end andre interessentgruppers.

Der bør arbejdes hen imod en mere helhedsbaseret tilgang til naturforvaltningen, således at der kan samtænkes flere forskellige tiltag og formål i samme indsats. Samtidig er der behov for en øget grad af fleksibilitet fx i forbindelse med betalingsordninger, da mange lodsejere oplever at stå i en situation, hvor de evt. gerne vil gøre en indsats, men ikke oplever, at de eksisterende muligheder for at indgå aftaler med det offentlige er hverken relevante eller attraktive. Dette vil i høj grad forudsætte, at der findes nationale midler til naturforvaltningsindsatsen, da EU-midler ofte vil være underlagt en række bestemmelser, der vanskeliggør eller forhindrer en sådan fleksibel og individuel tilgang.

Natur som forretningsområde

En stor del af de naturtyper, der ønskes bevaret, er opstået som del af tidligere tiders landbrugsdrift, og landbruget har forudsætningerne for at pleje og bevare disse naturtyper. Opretholdelsen af tidligere tiders driftsformer er ikke økonomisk rentable, og det er derfor nødvendigt, at samfundet er med til at løfte den byrde, som det er at vedligeholde og udlægge natur.

En samfundsmæssig accept af, at naturpleje og naturetablering ikke er en gratis ydelse, som landbruget kan tilbyde samfundet, skal danne grundlaget for en markedsorientering af naturindsatsen. Prissættes naturpleje m.v., vil det kunne indgå som en driftsgren i en moderne landbrugsproduktion på lige fod med andre produktionsgrene. Som udgangspunkt bør staten betale for naturbevarelse m.v. på private arealer – enten ved engangserstatninger eller løbende årlige betalinger – i stedet for at opkøbe arealer til dette formål.

I dag gennemføres en stor del af naturforvaltningsindsatsen gennem frivillige aftaler under EU's landdistriktsprogram. Her er fastlagt regler, der betyder, at der kun må være tale om omkostningsdækning, hvilket betyder der reelt ikke er noget økonomisk incitament for lodsejere til at indgå i sådanne aftaler. I bedste fald er naturprojekter omkostningsneutrale for lodsejer – i mange tilfælde vil lodsejer have udgifter i form af direkte økonomisk tilsætning eller administrative omkostninger / timer m.v. Hvis en ejendom skal optimere, vil det ofte være sådanne projekter, der skæres fra først, og det er derfor afgørende for en kontinuerlig indsats, at der sikres mere attraktive finansieringsformer.

En løsning kan være at tilvejebringe midler uden om landdistriktsprogrammet, således at naturforvaltning og naturpleje kan blive en driftsgren.

Det er samtidig vigtigt, at man i videst muligt omfang søger at udnytte og understøtte evt. synergiefter mellem forskellige typer af tiltag - fx til gavn for natur, miljø, klima og friluftsliv. På den måde kan sikres den største effekt for de tilgængelige ressourcer - både økonomiske og arealmæssige - til gavn for både lodsejere og samfundet.

Faglighed og viden – behov for baseline

Det er afgørende for naturindsatsen, at der er klarhed over naturens tilstand, så der fastsættes realistiske og opnåelige mål. For at kunne målrette naturindsatsen og opnå mest natur og

November 2016

biodiversitet for pengene er det helt afgørende, at det faglige grundlag er mest muligt opdateret. Der bør derfor sikres tilstrækkelige midler til en løbende kortlægning af naturen i Danmark.

I dag anslås 68 pct. af naturtyper og 27 pct. af arter at have stærkt ugunstig bevaringsstand, og der er fortsat mange arter, hvor bevaringsstatus er ukendt (31 pct.). Den danske naturovervågning er centreret om Natura 2000 naturtyper og arter, og der kan derfor sættes spørgsmålstejn ved, om det giver et fuldt billede af naturens tilstand. Større Jordbrug finder det afgørende for den fremtidige naturforvaltningsindsats, at der afsættes flere midler til overvågning af naturindsatsen og til fastlæggelse af "baseline" for tilstanden af biodiversiteten.

Samtidig skal det sikres, at der er løbende monitoring og opfølgning på de naturforvaltnings tiltag, der igangsættes, således at effekterne kan samles og tilstandsvurderingerne løbende opdateres, ligesom det vil give bedre grundlag for fremtidige indsatser.

Blandt de mange tiltag, der er igangsat gennem de seneste år kan nævnes:

- Indsatsen i Natura 2000 – vedtagelse af Natura 2000 planer og handleplaner og gennemførelse af 1. generation af Natura 2000-planer
- Udpegning og etablering af vildtreservater
- Udpegning og etablering af nationalparker og naturparker
- Skovrejsningsindsatsen - både privat og offentlig
- Aftaler om urørt skov i private skove og udlæg af urørte arealer i offentlig skov
- Statens overgang til "naturnær" skovdrift
- Tiltag rettet mod vandmiljøet – herunder kloakering
- Naturgenopretningsprojekter
- Statslige og kommunale vådområdeprojekter
- Naturplejeindsatsen